

STORTINGET

Representantforslag 206 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen

Dokument 8:206 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om satsing på havbunnsmineraler for å sikre forsyningskjeder og moderne samfunnsutvikling

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har en unik mulighet til å posisjonere seg som en ansvarlig og pålitelig leverandør av kritiske mineraler gjennom bærekraftig utvinning av mineraler fra hav og land. Kartlegging har vist at norsk sokkel inneholder betydelige forekomster av blant annet kobber, nikkel, sink, kobolt, mangan og sjeldne jordarter – mineraler som er avgjørende for blant annet forsvarsprodukter, elektronikk, batteriteknologi, fornybar energi og andre høyteknologiske produkter.

Stortinget vedtok i 2024 i et bredt forlik mellom regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet og opposisjonspartiene Fremskrittspartiet og Høyre for å åpne deler av norsk kontinentalsokkel for kommersiell leting etter og utvinning av havbunnsmineraler gjennom en stegvis prosess. I den neste budsjettforhandlingen ofret regjeringen Støre dette forliket ved at Sosialistisk Venstreparti fikk tvunget gjennom en pause i lete- og utforskningsplanene ut inneværende stortings sesjon. Dette mener forslagsstillerne er svært problematisk. Når regjeringen bruker strategiske, geopolitiske og sikkerhetspolitiske viktige saker som et forhandlingsmiddel i

budsjettforhandlingene, skaper dette usikkerhet i bransjen.

EU, USA og flere andre land har i senere år erkjent sin strategiske sårbarhet knyttet til avhengigheten av kinesisk dominans i markedet for sjeldne jordarter og andre kritiske mineraler. Kina kontrollerer i dag store deler av den globale verdikjeden for utvinning og foredling av disse ressursene, noe som skaper en usikkerhet knyttet til forsyningssikkerheten for vestlige økonomier. U.S. Geological Survey anslår at Kina står for omtrent 70 prosent av verdens utvinning av sjeldne jordarter og har kontroll på 85–100 prosent om man inkluderer prosessering av disse. I lys av dette har flere land iverksatt tiltak for å sikre egen råvaretilgang gjennom nye utvinningsprosjekter og strategiske partnerskap.

Det er viktig å sikre at Norge ikke blir hengende etter, og at man igangsetter den første konsesjonsrunden. En ansvarlig og kunnskapsbasert forvaltning av havbunnsressursene vil bidra til å styrke norsk næringsliv, redusere avhengigheten av usikre globale forsyningskjeder og sikre at verdiskapningen skjer på norske premisser.

Norge har en lang tradisjon for ansvarlig forvaltning av naturressurser, som sikrer at verdiene som skapes, kommer hele samfunnet til gode. Det er derfor avgjørende at Norge tar en ledende rolle i utviklingen av en bærekraftig havbunnsmineralindustri, der teknologiutvikling og miljøhensyn går hånd i hånd. Ved å lyse ut en første konsesjonsrunde vil man videre kunne gi industrien nødvendig forutsigbarhet og samtidig sikre at utvinningen skjer på en måte som ivaretar miljøet og Norges internasjonale forpliktelser. Kartlegging av havbunnsmineraler er et av de første stegene som bør tas for å ta tak i denne situasjonen.

Oslo tingrett fastslo planlagt fremdriftsplan

Staten ble ved Stortingets vedtak om mineralvirksomhet på havbunnen saksøkt av WWF, der de anførte at Norge ifølge WWF, hadde vedtatt å åpne for gruvedrift på havbunnen. Dette var en beslutning WWF mente var tatt på svakt og utilstrekkelig grunnlag, uten en tilstrekkelig konsekvensutredning. Saken ble behandlet i Oslo tingrett fra 28. november til og med 5. desember 2024. Oslo tingrett konkluderte med at regjeringens vedtak, som åpner områder på den norske kontinentalsokkelen for gruvedrift, er gyldig. Retten fant at konsekvensutredningen oppfylte de nødvendige kravene, og at den skrittvis tilnærmingen til åpning av områder var i samsvar med loven og folkeretten.

Staten har presisert at

«en åpning er et første og forsiktig skritt i en omfattende prosess som vil ta mange år, og der det aktuelle havområdet blir mindre og mindre.»

Økende behov for kritiske mineraler og metaller

Behovet for kritiske mineraler har økt dramatisk, særlig som følge av det grønne skiftet og digitalisering, men også for bruk i avansert forsvarsteknologi. Produksjon av fornybar energi, batteriteknologi og generell elektrifisering krever store mengder sjeldne metaller og mineraler, hvorav utvinningen av mange i dag er dominert av et fåtall land med uforutsigbare politiske regimer. Dette er en sikkerhetspolitisk risiko for både Norge og Europa.

Forslagsstillerne mener derfor at Norge bør posisjonere seg tidlig i utviklingen av denne industrien, for å kombinere teknologiutvikling, bærekraftige utvinningsmetoder og industriell verdiskaping. En tidlig satsing på havbunnsmineraler vil også kunne styrke norsk industri og skape nye arbeidsplasser, spesielt i kyst- og industrisamfunn. Forslaget innebærer videre en strategisk tilnærming til nasjonal ressursforvaltning, hvor

Norge utnytter sine naturressurser til det beste for nasjonen. Dette er også et viktig grep for å styrke Norges beredskap og økonomiske autonomi. Ved å sikre stabil tilførsel av kritiske mineraler reduseres Norges avhengighet av internasjonale markeder hvor geopolitiske faktorer kan skape usikkerhet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen igangsette den første konsesjonsrunden for leting etter og eventuell utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel, basert på en grundig faglig og miljømessig vurdering, før utløpet av 3. kvartal 2025.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at konsesjonsprosessen for leting etter og eventuell utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel legger til rette for en balansert utvikling av næringen, hvor det stilles tilstrekkelige krav til bærekraft, miljøhensyn og teknologisk innovasjon.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for ytterligere regulering og tilsynsordninger for å sikre at utvinning av havbunnsmineraler skjer i tråd med internasjonale miljøstandarder og Norges forpliktelser til bærekraftig havforvaltning.
4. Stortinget ber regjeringen utforske mulighetene for støtte fra relevante EU-organer for å sikre stor kapasitet på fremtidig produksjon av sjeldne mineraler og metaller som EU og Vesten behøver.
5. Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for hvordan virkemiddelapparatet og utenriktjenesten kan bidra med å skaffe partnerskaps- og intensjonsavtaler for norsk havbunnsindustri, med ambisjoner om blant annet langsiktige kjøpsavtaler for norske havbunnsmineraler og -metaller.

9. april 2025

Terje Halleland

Hans Andreas Limi

Helge André Njåstad

Himanshu Gulati

Marius Arion Nilsen

